Liite vasemmistoliiton vaihtoehtobudjettiin 2026
25.11.2025

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset

Suomen kokoaikaiseksi muutettu työllisyysaste nousi edellisellä hallituskaudella ennätystasolle ja muiden Pohjoismaiden ohi. Kun oikeistohallitus nousi valtaan, se lupasi 100 000 uutta työllistä. Viimeiset kaksi vuotta Suomessa on testattu oikeistolaisen työllisyyspolitiikan toimivuutta. Tulokset puhuvat puolestaan. Työttömien määrä on kasvanut kymmenillä tuhansilla ja Suomessa vallitsee massatyöttömyys. Työttömyyden trendiluku rikkoi syksyllä tilastollisen ennätyksen ylittämällä 10 prosentin rajan ja Suomen työttömyysaste on EU-maiden toiseksi korkein.

Oikeistohallituksen työllisyyspolitiikka on perustunut ihmiskuvaan, jonka mukaan ihmisiä täytyy pakottaa hakeutumaan töihin, koska sosiaaliturvalla on liian helppo elää. Tämä ihmiskuva ei vastaa todellisuutta. Suomi on saanut toistuvia huomautuksia perusturvan riittämättömästä tasosta Euroopan neuvostolta. Moni tuilla elävä suomalainen joutuu tällä hetkellä turvautumaan ruoka-apuun ja jättämään elintärkeitä asioita, kuten lääkkeitä, ostamatta. Näiden ihmisten elämä on kaukana helposta.

Suomessa on samanaikaisesti massatyöttömyys eikä riittävästi työpaikkoja kaikille. Näissä olosuhteissa hallituksen politiikka, joka perustuu lähes yksinomaan työttömien ruoskimiseen ei toimi. Työttömyyskriisiin vastaaminen edellyttää sen sijaan työn kysynnän vahvistamista ja työpaikkojen lisäämistä.

Mikrosimulaatiot eivät aina vastaa makrotodellisuutta

Valtiovarainministeriön ja eduskunnan tietopalvelun laatimat työllisyysvaikutusarviot ovat saaneet Suomen talouspoliittisessa keskustelussa merkittävän roolin. Kuitenkin laskelmien rajallisuus ja niihin liittyvät epävarmuudet ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Työllisyysvaikutusarviot keskittyvät laskennallisiin työpaikkoihin. Laskennalliset työpaikat eivät ole sama asia kuin todellinen työllisyyskehitys – kuten tämän hallituskauden kehityksestä voi päätellä. Suomen tämänhetkinen työttömyyskriisi osoittaa, ettei laskelmat yksinään anna luotettavaa kokonaiskuvaa talouspolitiikan vaikutuksista.

Valtiovarainministeriö ja eduskunnan tietopalvelu arvioivat päätösten vaikutusta työllisyyteen. Työllisyysarvioiden soveltuvuus todellisuuteen on automaattisesti rajallinen, koska niissä ei oteta huomioon työn kysyntää lainkaan. Kuin kolikolla, niin työllisyydelläkin on kaksi puolta: työn tarjonta ja työn kysyntä. Työllisyyslaskelmat ovat vinoutuneita tarjontapuolen reformeihin. Tämän lisäksi niihin liittyy aineistojen rajallisuudesta johtuvia merkittäviä epävarmuuksia.

Vaikutusarvioissa ei otetaan huomioon kaikkia työllisyyteen merkittävästi vaikuttavia mekanismeja, kuten leikkausten talouskasvua ja työllisyyttä heikentäviä vaikutuksia. Oikeistohallituksen finanssipolitiikka on ollut erityisen kiristävää vuonna 2025 ja tämä pitkittänyt Suomen matalasuhdannetta. Julkisen talouden sopeutustoimet heikentävät

työllisyyttä, koska leikkauksilla on negatiivinen kerroinvaikutus talouskasvuun. STTK:n arvion mukaan hallituksen sopeutustoimet heikentävät talouskasvua tänä vuonna 2,7 prosenttiyksikköä ja työllisyyttä prosentin eli noin 35 000 työllisen verran.

Tämän lisäksi julkisen talouden leikkaukset ovat johtaneet suoriin irtisanomisiin valtionhallinnossa, kunnissa ja sote-palveluissa. Esimerkiksi vuonna 2024 kunnat ja hyvinvointialueet irtisanoivat noin 1 000 ihmistä ja Kuntaliitto arvioi vuoden 2025 irtisanomisten koskevat noin 700 ihmistä. Työntekijäjärjestöt taas arvioivat, että valtiolta tulee häviämään tällä hallituskaudella yhteensä 3 000–5 000 työpaikkaa.

Eduskunnan tietopalvelun mikrosimuloinnilla laskemat vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset eivät siis sellaisenaan vastaa todellisuutta.

Tärkeimmät työllisyystoimet eivät usein näy vaikutusarvioissa

Pohjoismaissa on pitkään kyetty yhdistämään maailman vahvimmat sosiaaliturvajärjestelmät ja korkeat työelämän standardit maailman korkeimpiin työllisyysasteisiin. Pohjoismaiden korkeat työllisyysasteet ovatkin räikeässä ristiriidassa suhteessa sellaisiin teoreettisiin oletuksiin, joissa sosiaaliturvan taso tai työmarkkinoiden niin sanottu joustavuus selittää työllisyyden tason.

Pohjoismaiden mittavat panostukset varhaiskasvatukseen, koulutukseen sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin ovat edistäneet korkeaa työllisyyttä sekä kysynnän että tarjonnan kautta. Sen lisäksi, että julkinen sektori on merkittävä työllistäjä, mahdollistavat sen tuottamat maksuttomat tai kohtuuhintaiset palvelut etenkin pienten lasten vanhempien korkean työllisyysasteen, pitkät työurat ja väestön korkean osaamistason. Koulutus kasvattaa osaamista ja talouden tuottavuutta. Sosiaalietuudet- ja palvelut torjuvat ylisukupolvista syrjäytymistä ja edistävät mahdollisuuksien tasa-arvoa. Sosiaali- ja terveyspalvelut parantavat väestön työkykyä ja terveitä elinvuosia. Nämä tekijät tukevat osaltaan myös yksityisen sektorin myönteistä työllisyyskehitystä ja tuottavuutta, vaikka niiden mittaaminen ei olisikaan mahdollista.

Suomessa pelkän perusasteen koulutuksen varassa olleiden työllisyysaste on alle 50 prosenttia. Korkeampi koulutustaso nostaa merkittävästi työllisyysastetta. Väestön koulutustaso on työllisyyden kannalta yksi ratkaisevista kysymyksistä, mutta koulutuspanostuksien ja -reformien vaikutusarviointi on käytössä olevilla menetelmillä vaikeaa. Siitä huolimatta elinkeinorakenteen muuttuessa ja teknologian kehittyessä nopeasti koulutuksen ja myös elinikäisen oppimisen merkitys työllisyyden kannalta on yhä suurempi.

Mielenterveyden ongelmat maksavat Suomelle arviolta 11 miljardia vuodessa, ja vaikuttavat olennaisesti myös työllisyyteen, sairauspoissaoloihin ja ennenaikaisiin eläköitymisiin. Mielenterveyden sairaudet ovat yleisin (55 %) työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy. Panostukset mielenterveyteen ovat paitsi inhimillisesti välttämättömiä, myös olennaisia työllisyystoimia.

Miten Vasemmisto parantaisi työllisyyttä?

Vasemmistoliitto ei usko sosiaaliturvaleikkauksiin työllisyyden ihmelääkkeenä. Kun oikeistohallitus keskittyy kurittamaan työttömiä ja heikentämään työntekijöiden asemaa, se unohtaa työllistymisen todelliset esteet, kuten riittävän osaamisen, ja työkyvyn ja työpaikkojen puutteen.

Hallitus on tehnyt virheen keskittyessään vain työn tarjonnan lisäämiseen, suomatta huomiota työn kysynnän parantamiseen vaikka todellisuudessa investoinnit ja talouskasvu määrittävät pitkälti työllisyyden ja työttömyyden tasoa.

Me ensinnäkin tukisimme talouskasvua ja työllisyyttä oikein mitoitetulla finanssipolitiikalla ja kohdennetuilla elvytystoimilla. Me säätäisimme pitkäaikaistyöttömien työtakuun ja panostaisimme työllisyyspalveluihin. Me helpottaisimme osa-aikaisen työn vastaanottamista. Me peruisimme hallituksen tekemiä leikkauksia julkiselle sektorille, mikä tarkoittaisi menetettyjen työpaikkojen palauttamista valtiolle, kuntiin ja hyvinvointialueille. Me panostaisimme koulutukseen ja tutkimukseen. Me tekisimme elinkeinopolitiikkaa, joka uudistaa Suomen elinkeinorakennetta ja luo uutta työtä.

Pelkästään perumalla oikeistohallituksen tekemät julkisen sektorin leikkaukset saisimme tuhansia työpaikkoja takaisin. Työllistymisellä on myös positiivinen kerroinvaikutus, sillä se vahvistaa ostovoimaa ja kulutuskysyntää.

Aktiivisella työllisyyspolitiikalla voidaan tasata talouden suhdannevaihteluita lisäämällä julkista tai tuettua työllistämistä taantumassa. Vasemmistoliitto takaisi oikeuden palkkatuettuun työpaikkaan 12 kuukauden työttömyyden jälkeen. Tällä työtakuulla saisimme katkaistua pidemmät työttömyysjaksot. Työtakuu toimisi osana vastasyklistä talouspolitiikkaa, koska tarve työtakuille kasvaisi matalasuhdanteissa, jolloin työttömyys nousee. Se vähentäisi pitkäaikaistyöttömyyttä ja lieventäisi pitkäaikaistyöttömyyden talouskasvua haittaavia vaikutuksia. Aktiivisella työllisyyspolitiikalla ja tuetulla työllistämisellä voidaan tukea työvoiman työkyvyn säilymistä taantumien yli, jolloin työvoima ei syrjäydy työmarkkinoilta pysyvästi.

Työllisyyden parantaminen edellyttää kasvupolitiikkaa

Suomen talouden merkittävin ongelma on riittämätön kysyntä. Yritysten suhdannebarometri osoittaa, että yritykset eivät investoi, koska niiden tavaroille ja palveluille ei ole riittävästi kysyntää. Yritysten viesti on selvä. Riittämätön kysyntä on lähes poikkeuksetta niiden suurin kasvun ja investointien rajoite. Liian alhainen kysyntä on aiheuttanut tilanteen, jossa suomalaisyritykset ovat nettosäästäjiä. Vaikka kyseessä on pitkäaikainen ongelma, oikeistohallitus on pahentanut sitä toimillaan. Huonon kysynnän olosuhteissa ei yrityksen kannata palkata uutta työvoimaa. Kulutuskysynnän vahvistaminen osaltaan rohkaisi yrityksiä investoimaan ja palkkaamaan työntekijöitä.

Ensimmäinen askel kysynnän vahvistamiseksi on tehdä tulonjakoa tasa-arvoisemmaksi, kasvattamalla pieni- ja keskituloisten ostovoimaa. Korkeamman rajakulutusalttiuden vuoksi heille ohjattu raha näkyy vahvemmin kulutuskysynnässä. Rajakulutusalttius kertoo, miten paljon eri tuloryhmät kuluttavat tulojensa lisäyksestä. Pieni- ja keskituloisten rajakulutusalttius on tutkitusti korkeampi kuin suurituloisilla, minkä vuoksi tulonsiirrot pieni- ja

keskituloisille lisäävät kokonaiskysyntää. Käytännön politiikkatoimina tämä tarkoittaa sosiaali- ja työttömyysturvan parantamista sekä palkkojen kasvun tukemista. Peruisimme pienituloisten toimeentuloon kohdistuvat leikkaukset ja hallituksen ALV-korotukset. Ne heikentävät ihmisten ostovoimaa ja haittaavat etenkin pieniä yrityksiä.

Toteuttaisimme myös matalasuhdanteessa elvyttävämpää finanssipolitiikkaa, jotta kasvu saataisiin nopeasti käynnistettyä uudestaan, ja nousukaudella kiristävämpää finanssipolitiikkaa ehkäisemään talouden ylikuumenemista ja hillitsemään julkista velkaantumista.

Talouskasvua voi vauhdittaa lyhyen ja pitkän aikavälin toimilla. Elvyttävämpi finanssipolitiikka taantumassa auttaa nopeasti, kun taas tuotantoa parantavat investoinnit auttavat pidemmällä aikavälillä. Nämä kaksi voi yhdistää. Tuottavia investointeja on järkevää tehdä taantumassa, jolloin niillä on myös elvyttävä vaikutus. Jos luottoa hyödynnetään tuottaviin investointeihin, jotka ruokkivat kasvua, vaikutus on pitkällä aikavälillä velkasuhdetta pienentävä. Vaihtoehdossamme tuetaan hiilineutraaliutta edistäviä investointeja 200 miljoonalla eurolla, jolla olisi myös huomattava työllisyysvaikutus.

Tuemme rakentamisen elpymistä ja rakennusalan työllisyyttä

Rakennusala on tärkeä työllistäjä. Kiinteistö- ja rakennusalan työllistämien henkilöiden määrä vastaa yhteensä 229 099 henkilötyövuotta, joka on noin 15 prosenttia kaikista yritysten henkilötyövuosista. Rakennusalan matalasuhdanne on siis myrkkyä työllisyyskehitykselle, eikä rakennusalaa pitäisi jättää oman onnensa nojaan, kuten oikeistohallitus on tehnyt.

Vasemmistoliitto peruisi hallituksen päätökset sulauttaa VAR valtion budjettitalouteen ja lakkauttaa Ara itsenäisenä virastona, jotta korkotukilainojen myöntäminen olisi joustavaa myös tulevaisuudessa. Me myös kasvattaisimme Aran valtuuksia ja sisällyttäisimme näihin valtuuksiin muun muassa energia-avustuksen, erityisryhmien investointiavustuksen ja hissi- ja esteettömyysavustuksen.

Lisäksi esitämme kertaluonteista suhdannekannustepakettia rakennusalan työllisyyden vahvistamiseksi. Valtion myöntämä kannustinraha vivuttaisi liikkeelle kokoaan enemmän euroja kun valtion tuella saataisiin liikkeelle moninkertainen määrä yksityistä ja paikallishallinnon rahaa.

Asuinyhteisöille suunnattu suhdanneavustus vauhdittaisi tarpeellisia uudis- ja korjausrakennushankkeita ja elvyttäisi merkittävästi alan kysyntää. Kuntien ja hyvinvointialueiden rakentamisen tukipaketti kannustaisi toteuttamaan tarpeelliset ja joissain tapauksissa hyvin pitkään lykätyt rakennushankkeet nyt. Tukien avulla voidaan esimerkiksi korjata homekouluja ja muita sisäilmaongelmista kärsiviä kiinteistöjä, toteuttaa energiatehokkuus- ja lämmitystaparemontteja ja käynnistää muita tärkeitä korjaus- ja uudisrakennushankkeita.

Valtion asuntorahastosta maksettava peruskorjausavustus tulee palauttaa, sillä korjaushankkeilla on merkittävä taloudellinen vipuvoima: peruskorjausavustuksella voidaan saada liikkeelle merkittävä määrä korjaushankkeita, jotka puolestaan työllistävät ihmisiä ja tuovat verotuloja. Peruskorjausavustuksilla on merkittävä kerroinvaikutus: esimerkiksi 10 prosentin hankekohtaisen avustuksen myöntäminen sadan miljoonan euron edestä voisi tuottaa miljardin euron edestä korjausrakentamista. Tällä on huomattavat työllisyys- ja kansantaloudelliset vaikutukset. Jokaisesta korjausrakentamiseen käytetystä eurosta palautuu yhteiskunnalle veroina ja veroluonteisina maksuina noin 47 senttiä.

Tuemme myös osa-aikaista työllistymistä

Vaikka oikeistohallitus mainostaa sosiaaliturvaleikkauksiaan ”työllisyystoimina”, tosiasiallisesti hallituksen toimet ovat heikentäneet osa- aikaisen, lyhytkestoisen ja myös pienipalkkaisen kokoaikatyön kannusteita. Kelan tilastojen mukaan yksin asuvalle henkilölle työllistyminen alle 2 150 euron kuukausipalkalla on nyt vähemmän kannattavaa kuin aiemmin. Yksinhuoltajilla kannusteet ovat heikentyneet jopa 2 700 euron kuukausipalkkaan asti. Tämä johtuu erityisesti työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosan poistamisesta sekä muista mittavista asumistukileikkauksista. Suojaosien tarkoitus on ollut kannustaa työttömiä vastaanottamaan myös lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä ilman, että tuet leikkaantuisivat merkittävästi. Tutkimusten perusteella suojaosat eivät ole myöskään vähentäneet kokopäiväisen työn määrää.

Suojaosien lakkauttaminen perustuikin täysin virheelliselle analyysille, jonka mukaan osa-aikatyön tekeminen tai siirtyminen kokoaikatöihin olisi lähtökohtaisesti oma valinta. Suomessa kuitenkin tehdään valtavasti vastentahtoista osa-aikatyötä ja toisaalta monien terveys tai elämäntilanne ei mahdollista kokoaikatyötä.

Vasemmistoliitto palauttaisi työttömyysturvan suojaosan ja korottaisi sen 500 euroon. Myös yleisen asumistuen suojaosa tulisi palauttaa ja eläkkeensaajan asumistukeen säätää suojaosa. Samalla byrokraattista sosiaaliturvajärjestelmäämme tulee kehittää kohti perustuloa, jotta työ kannattaa työnteon muodosta ja elämäntilanteesta riippumatta.

Osa-aikatyö on Suomessa edelleen muita Pohjoismaita harvinaisempaa ja työelämässä vallitsee joko–tai-ajattelu. Vammaisten työllisyysaste on Suomessa Pohjoismaiden matalinta tasoa ja vammaisten oikeus työhön toteutuu heikosti. Samalla kun vastentahtoista osa-aikatyötä on kitkettävä, on myös tunnistettava se, että kaikille kokoaikainen työ ei ole mahdollista. Siksi suojaosat on palautettava ja myös työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovittamista työtulojen kanssa helpotettava.

Paremmat TE-palvelut tukevat työllistymistä

Työllisyyspalvelut siirtyivät vuonna 2025 kuntien järjestettäväksi, mutta valtio sääntelee edelleen työttömien palveluprosessia yksityiskohtaisesti. Uudistuksen onnistuminen tulee varmistaa turvaamalla riittävät resurssit työllisyydenhoitoon ja edistämällä niiden järkevämpää kohdentamista. Kunnille on annettava lisää vapautta järjestää palvelut tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työttömien palveluprosessiin liittyvästä yksityiskohtaisesta sääntelystä, kuten työhakemustehtailusta, tulee luopua, ja resurssit kohdistaa aidosti yksilöiden tarpeita vastaaviin palveluihin. Työttömyysturvabyrokratiaa pitää keventää luopumalla karensseista sekä opiskeluun ja pienimuotoisen yrittäjyyteen liittyvistä rajoituksista, joilla on ainoastaan passivoiva vaikutus.

Työllisyysmäärärahojen leikkaaminen massatyöttömyyden keskellä on vastuutonta politiikkaa, ja siksi rahoitukseen tehdyt leikkaukset tulisi perua. Kuntatasolla on huolehdittava työllisyyspalveluiden sujuvasta yhteistyöstä sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutuksen järjestäjien, Kelan ja työttömyyskassojen kanssa siten, että ihmisten pompottelun sijasta pyritään mahdollisimman laajasti yhden luukun malliin.

Kotoutumiseen panostaminen on myös työllisyyspolitiikka

Kotoutumiseen panostaminen parantaa työllistymistä ja ehkäisee lisäkustannuksia. Vuodesta 2024 alkaen vastuu kotoutumispalveluista siirtyi kunnille valmiiksi alijäämäisenä ja hallitus on jatkanut kuntatalouden ja palvelutarjonnan rapauttamista. Vasemmistoliitto peruisi maahanmuuton tiukennukset ja leikkaukset kotoutumispalveluihin sekä kehittäisi kotoutumista palveluiden karsimisen sijaan. Kielen oppiminen auttaa työllistymistä, joten kieli- ja kotoutumiskoulutuksista leikkaaminen on työllisyyden kannalta järjetöntä. Kuitenkin kieli- ja kotoutumiskoulutuksen laatukriteerit on määritettävä laintasolla niin, että koulutus ovat mahdollisimman hyvin työllistymistä tukevaa. Samalla on tavoitettava nykyistä paremmin vaikeammin työllistyviä ryhmiä, kuten perhesiteen perusteella maahan tulleet naiset.

Kotoutumiskoulutus tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, ja kotoutumiskoulutuksen kilpailuttaminen on lopetettava laatuongelmien ratkaisemiseksi ja pitkäkestoisen kehitystyön mahdollistamiseksi Suomeen tulee luoda yleinen, kaikille maahan muuttaneille suunnattu maksuton ja eri osaamistasoja huomioiva suomen kielen koulutus yhteistyössä vapaan sivistystyön, kuten työväenopistojen sekä ammatillisten oppilaitosten kanssa.